

EUROPEAN CENTRE
FOR MINORITY
ISSUES KOSOVO

OBRAZOVANJE NA SRPSKOM JEZIKU I VERIFIKACIJA DIPLOMA NA KOSOVU

MAJ 2018

Projektom koji finansira EU rukovodi
Kancelarija Evropske unije na Kosovu

NORWEGIAN EMBASSY

Ko-finansirani od strane ambasade
Kraljevine Norveške u Prištini

O ECMI Kosovo

ECMI Kosovo je osnovna nevladina organizacija koja se bavi pitanjima manijina na Kosovu, sa sveobuhvatnim ciljem razvoja inkluzivnih i reprezentativnih institucija, institucija osetljivim za pitanja zajednica, koje podržavaju stabilno multietničko Kosovo. ECMI Kosovo doprinosi razvoju, osnaživanju i sprovođenju relevantnog zakonodavstva, podržava institucionalizaciju organa vlade povezanih sa zajednicama, i povećava kapacitet aktera iz civilnog društva i vlade za međusobno povezivanje na konstruktivan i održiv način.

1. UVOD

Obrazovanje na Kosovu je organizovano u dva paralelna toka. Obrazovni sistem na Kosovu organizovan je na Albanskom, Bosanskom, Turskom i Romskom jeziku i pohađaju ga pripadnici Albanske i drugih ne- Srpskih zajednica. Obrazovanje na srpskom jeziku organizovano je i pod kontrolom je Ministarstva obrazovanja Srbije i pohađaju ga Srbi i zajednice koje koriste srpski jezik (uglavnom Goranci, Romi i Bošnjaci). Obrazovne institucije na srpskom jeziku koje uključuju sve nivoe obrazovanja funkcionišu u svim delovima Kosova u kojima žive Srbi i zajednice koje govore srpski jezik. Kako izgleda, ta mreža je potpuno odvojena od šireg obrazovnog sistema u Republici Kosovo. Obrazovni sistem na srpskom jeziku nije priznat od strane Kosova, niti je kosovski sistem priznat od strane srpskog sistema. Iako Ustav Kosova garantuje obrazovanje na srpskom jeziku, i pored toga, dozvoljava upotrebu udžbenika i obrazovnog materijala iz Republike Srbije, to je predviđeno da bude učinjeno kroz složene uzajamne sporazume između Srbije i Kosova, koji još uvek nisu doneti. Stoga, u praksi, dva sistema postoje jedan pored drugog, bez ikakve interakcije.

Ta situacija traje od 1999 godine, od dolaska Administracije UN na Kosovu, i nastavlja se nakon proglašenja nezavisnosti Kosova 2008 godine. Osim mnogih političkih, obrazovnih i kulturnih pitanja koje nastaju iz te podele, ključno praktično pitanje koje blokira pristup obrazovanju i zapošljavanju za pripadnike srpske i drugih zajednica je nepriznavanje diploma između dva sistema. Nepriznavanje u praksi sprečava pojedince da pređu liniju razdvajanja između oba sistema. U daljem tekstu iznet je kratak rezime aktivnosti preduzetih u cilju rešavanja tog problema, koje vodi Evropski centar za pitanja manjina na Kosovu.

2. VERIFIKACIJA STEPENA OBRAZOVANJA: KOMPLIKOVANI ISTORIJAT, SLOŽENA SITUACIJA

U okviru Briselskog dijaloga između Srbije i Kosova pod pokroviteljstvom EU, aprila 2013 godine dve zemlje su se složile da priznaju diplome visokog (univerzitetskog) obrazovanja. Sporazum je predviđao treću posredničku stranu, i veoma složen proces. Već 2014 godine je u godišnjem izveštaju Evropske Komisije o napretku navedeno da saradnja zaostaje, s obzirom da je samo pet diploma sa Kosova priznato u Srbiji. Ustavni Sud Srbije poništio je Ukaz Vlade o priznavanju diploma 2014 godine, i čak iako je Vlada donela novi ukaz nekoliko nedelja kasnije, do danas se proces smatra potpuno blokiranim.¹ Tri godine nakon njegove ratifikacije, smatra se „zaista tragičnim“ da je kosovski obrazovni sistem ostao potpuno izdvojen i bez stvarnih namera da se bilateralni obrazovni odnosi poboljšaju.² Svestan nedostataka Briselskog Sporazuma kada je u pitanju razvoj funkcionalnog okvira za obrazovanje između Kosova i Srbije, ECMI Kosovo je integrisao obrazovnu reformu u svoj plan i doprinosi otklanjanju prepreka određenim aktivnostima.

Jedno od pitanja od velikog značaja za pripadnike srpske zajednice na Kosovu, a koje je ostalo nerešeno sporazumom, bio je položaj Univerziteta u Severnoj Mitrovici (USM), jedine visokoškolske obrazovne institucije koja pruža nastavu na srpskom jeziku na Kosovu. Prema Ustavu Kosova, kao i Zakonu o višem obrazovanju³ i Zakonu o obrazovanju u opštinama⁴, iz 2008 godine, opština Severna Mitrovica uživa proširene nadležnosti u visokom obrazovanju, i USM je priznat kao autonomna javna institucija pod nadležnošću opštine.⁵

---

¹ Biro za društvena istraživanja, Istraživanje o sprovođenju Briselskog Sporazuma (od strane Republike Srbije), jun- decembar 2014 godine, str. 14; Institut za studije o ljudskim pravima (Univerzitet Kolumbija). Razmatranje sprovođenja dijaloga između Kosova i Srbije, 05. septembar 2017 godine, str. 1

² Gëzim Krasniqi, "Izazov prelaska iz normalizovanog dijaloga u normalizovane odnose", Pristina Insight, 19/04/2016 godine, dostupan na: <http://prishtinainsight.com/challenge-moving-normalised-dialogue-normalised-relations/> [accessed 22/05/2018]

³ <https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=2761>

⁴ <https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=2543>

⁵ Evropska Komisija, februar 2017 godine. Pregled Sistema višeg obrazovanja: Kosovo, str. 8-9

Međutim, do danas, USM nastavlja da deluje u okviru srpskog obrazovnog sistema, pod imenom „Univerzitet u Prištini sa privremenim sedištem u Kosovskoj Mitrovici“.^{6,7} Na institucionalnom nivou, sporazum je pokrio samo institucije koje deluju u Republici Srbiji i obrazovne institucije koje deluju pod Ministarstvom obrazovanja, nauke i tehnologije Republike Kosovo.⁸ Sporazum se se nije bavio obrazovnim institucijama pod upravom Srbije koje deluju na teritoriji Republike Kosovo. Praktično govoreći, za Srbe i stanovništvo Kosova koje živi na Kosovu i koje govori srpskim jezikom, to je srž problema, pošto se sve njihove obrazovne diplome izdaju od strane srpskog obrazovnog sistema unutar Kosova, koje nisu pokrivene Briselskim Sporazumom.

Od 1999 godine diplomci svih nivoa obrazovnih institucija na srpskom jeziku na Kosovu nisu bili u mogućnosti da upotrebe svoje diplome u kosovskom sistemu. Praktično, oni nisu mogli da- iskoristite svoje diplome prilikom procesa zapošljavanja na bilo kom radnom mestu u kosovskim institucijama. To ne samo da je otežavao pristup obrazovanju i zapošljavanju pripadnicima srpske i drugih zajednica koje pohađaju obrazovanje na srpskom jeziku, već takođe blokira širu integraciju Srba i drugih zajednica na Kosovu. 2015 godine su, uz posredovanje ECMI Kosovo, Ministarstvo obrazovanja Kosova i Univerzitet u Severnoj Mitrovici postigli sporazum o verifikaciji diploma izdatih od strane Univerziteta u Severnoj Mitrovici. Uredba Vlade Kosova br. 21/2015 (decembar 2015 godine) koja je bila pažljivo sačinjena i dogovorena sa predstavnicima Univerziteta u Severnoj Mitrovici, po prvi put je nakon rata omogućila da diplome izdate od strane jedine visoko obrazovne institucije koja deluje na srpskom jeziku na Kosovu budu potvrđene, i shodno tome, budu priznate u postupcima zapošljavanja u svim javnim institucijama na Kosovu.

---

^{6.} Kosovski Centar za Obrazovanje. 2014 godine. Kratka analiza situacije obrazovnog sektora na Kosovu, str. 12

^{7.} Big Deal: Društveni nadzor nad sprovođenjem sporazuma između Kosova i Srbije, Izveštaj br. 1, novembar 2014 godine, str. 39

^{8.} Za kompletan tekst sporazuma vidi: <http://www.thebalkansdaily.com/full-text-of-agreement-between-belgrade-and-pristina/> [qasur më 15/05/2018]. [pristupljeno: 15/05/2018 godine]

Otkako je uredba stupila na snagu, Komisija je počela da radi na procesu verifikacije diploma, a uz tehničku pomoć ECMI Kosovo. Do danas, do maja 2018 godine, od 1.418 zahteva za verifikaciju, pozitivno je do sada odgovorena na 1.075 zahteva. Od 08 maja 2018 godine Vlada Kosova produžila je mandat Komisije za verifikaciju diploma na još godinu dana. Ove brojke pokazuju značaj i uspeh procesa verifikacije u doseganju do diplomaca USM. Međutim, ne samo što je proces verifikacije dopreo do velikog broja diplomaca u kratkom vremenskom periodu, on je takođe značajno poboljšao pristup zapošljavanju i obrazovanju kandidata. Prema dva istraživanja među diplomcima sa potvrđenim diplomama, sprovedena od strane ECMI Kosovo tokom decembra 2016 godine i aprila 2017 godine, od 269 kandidata, 43% (115 kandidata) iskoristilo je diplome za prijavljivanje za zaposlenje. Njih 15% (40 kandidata) je izjavilo da su iskoristili potvrđene diplome radi polaganja daljih profesionalnih ispita na Kosovu, 25% (68 kandidata) je izjavilo da su oni već zaposleni i da su iskoristili potvrđene diplome kako bi regulisali status na trenutnom mestu zaposlenja, dok je 17% (46 kandidata) potvrdilo da su oni uspešno obezbedili svoje zaposlenje nakon što je njihova diploma verifikovana.

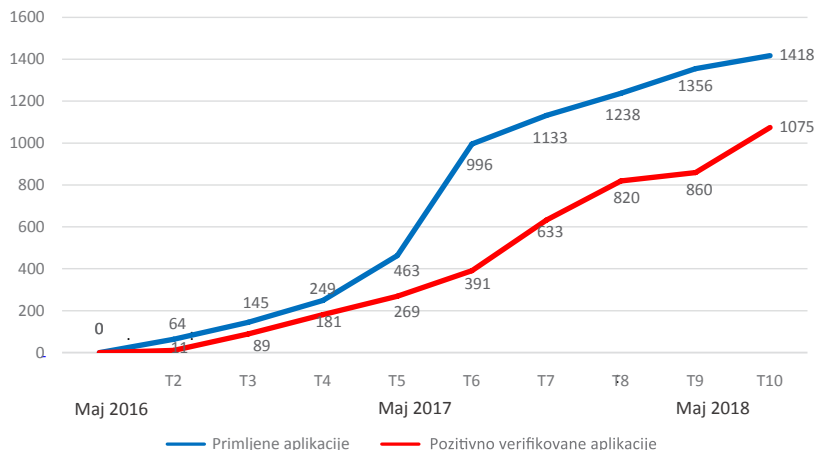
ECMI Kosovo igra ključnu ulogu u procesu. Organizacija blisko saraduje sa Vladom Kosova i preuzela je ključne odgovornosti, delujući kao posrednik između diplomaca USM i vladinih agencija. U tekućem procesu diplomci podnose kopiju diplome njihovoj lokalnoj opštini. Preko Sekretarijata Nezavisne komisije za verifikaciju diploma, kopije diploma bivaju dostavljene ECMI Kosovo u Prištini. Trenutno ECMI nema mandat da dobija prijave direktno od kandidata.⁹

Upotreba potvrđenih Diploma	Numri	%
Prijava za zaposlenje	115	43%
Potvrđivanje statusa	68	25%
Obezbeđenozaposlenje	46	17%
Dalji ispiti	40	15%
Ukupno	269	100%

⁹ ECMI Kosovo. 2016 godine. Proces potvrđivanja diploma. Dostupno na: <http://www.ecmikosovo.org/en/Studies-and-handbooks/-Diploma-Verification-Process>

Uz konsultovanje odgovarajućeg odeljenja na Univerzitetu u Severnoj Mitrovici, ECMI utvrđuje verodostojnost diploma i vraća dokumente sekretarijatu. Nezavisna komisija za verifikaciju diploma onda razmatra prispela dokumenta i, kada je to moguće, formalizuje potvrdu diploma.¹⁰

KOMISIJA ZA VERIFIKACIJU STEPENA OBRAZOVANJA IZDATIH OD STRANE UNIVERZITETA U SEVERNOJ MITROVICI

3. ECMI I OBRAZOVANJE ZA NE-VEĆINSKE ZAJEDNICE NA KOSOVU

Osim doprinosa ECMI Kosovo kao posrednika u procesu sprovođenja verifikacije stepena obrazovanja, NVO je razvila određen broj važnih paralelnih aktivnosti radi rešavanja praktičnih pitanja koja su proizišla iz političkih sporova koji okružuju obrazovanje na srpskom jeziku na Kosovu. Kao deo širih napora za manjinska prava i ravnopravnost u obrazovanju, ECMI Kosovo trenutno radi na širem okviru projekta podrške finansiranog od strane Evropske Unije i Ambasade Kraljevine Norveške u Prištini.

¹⁰ Andrić, M. 18. maj 2017 godine. „Odgovorno mesto: Verifikacija Diploma”, dostupno na: <http://www.ngoaktiv.org/news/accountability-sofa-diploma-verification> [Accessed 02/05/2018] [pristupljeno 02/05/2018 godine]

Cilj projekta je poboljšanje kvaliteta visokoškolskog obrazovanja na srpskom jeziku na Kosovu i povećanje zapošljavanja diplomaca, a u cilju rada na razvoju regulatornog okvira koji će pokriti ne samo USM, već takođe i druge visokoškolske ustanove, visoke i stručne škole. Pored tehničke podrške radu Komisije za verifikaciju stepena obrazovanja izdatih od strane USM i davanja saveta Vladi Kosova o politici prema srpskom jeziku, cilj projekta jeste da gleda dalje od verifikacijestepena obrazovanja i da se pozabavi sa obrazovnim pitanjima iz šire perspektive.

2018 godine organizacija je sproveda revolucionarno originalno istraživanje koje je izradilo mapu i procenilo status i kvalitet obrazovanja na srpskom jeziku na Kosovu po prvi put od 1999 godine. Kroz razgovore sa akterima, statističke i demografske informacije, kao i analize školske infrastrukture i objekata, stope napuštanja škola i analizu ulaganja, istraživanje je prikupilo sve dostupne informacije i po prvi put je izrađena analiza uslova, problema i pravca u obrazovanju na srpskom jeziku u zemlji. Publikacija koja je iz toga nastala je u izradi i ona će pomoći donosiocima politika, kosovskim i srpskim vlastima, kao i EU u njihovim naporima na otklanjanju prepreka u obrazovnom dijalogu između dve zemlje.

Poslednje pomenuto, ali ne i poslednje po važnosti, značaj neprekidnog razvoja sa pogledom u budućnost je uvek u srcu ECMI aktivnosti, NVO je uspostavila partnerstvo sa Univerzitetom u Flensburgu (Europa-Universität Flensburg, EUF) u severnoj Nemačkoj, kako bi omogućila podizanje kapaciteta USM. Univerzitet u Flensburgu je izabran ne samo zbog njegove reputacije kao cenjenog istraživačkog centra za obuku profesora već, što je važnije, zbog njihovog izuzetnog iskustva u pružanju dvojezičnog i uzajamno priznatog obrazovanja. Kao takav, on je postao poučan primer dobre prakse u koegzistenciji dveju različitih obrazovnih ustanova u pograničnom regionu. Kao deo ove saradnje, ECMI je organizovao trodnevno studijsko putovanje u EUF (26.-28.septembar 2017 godine) koje je uključilo sastanke visokog akademskog osoblja USM sa njihovim kolegama sa Univerziteta u Flensburgu i Univerziteta Severne Danske.

4. IZAZOVI BUDUĆNOSTI

Visokokvalitetno obrazovanje je jedan od osnovnih ciljeva vlade za napredak na Kosovu, iako budžetski problemi često usporavaju napredak. Prema Obrazovnom strateškom planu Kosova (OSPK) za period 2017-2021 godine, mapa puta sveobuhvatnog razvoja kosovskog obrazovnog sistema, reforma je povezana sa grupom ambicioznih ciljeva za povećanje rodne i etničke inkluzivnosti, kao i drastičnim smanjenjem stopa ispisivanja iz škola.¹¹ Kada je u pitanju učinak visokog obrazovanja, Izveštaj EU o Kosovu za 2018 godinu navodi da, iako je stopa studenata visokoškolskih obrazovnih ustanova dvostruka u poređenju sa prosekom u EU, stope okončanja studija ostaju niske, i visoke stope nezaposlenosti među nosiocima visoke stručne spreme (25%) što ukazuje na neusaglašenost između programa visokog obrazovanja i potražnje na tržištu rada.¹² Nedavne odluke vlade rezultirale su daljim neskladom između nacionalnih obrazovnih delatnosti i odredbi EU. Kako je navedeno u Izveštaju EU o Kosovu za 2018 godinu, 2017 godine vlada je otpustila kompletan odbor i vršioca dužnosti direktora Agencije za akreditaciju visokog obrazovanja (KAA), agencije koja nadgleda napore Kosova u pridržavanju standardima EU. Ovim potezom je podrivena autonomnost Agencije i to je dovelo do njenog isključenja iz Evropskog registra osiguranja kvaliteta za više obrazovanje (EQAR), što je naročito zabrinjavajuće jer se više obrazovanje smatra sektorom visokog rizika za korupciju i politički uticaj na Kosovu.¹³

Izveštaj o napretku za 2017 godinu je takođe naveo da je priznavanje zvanja, pitanje od najvišeg značaja za sveukupan proces normalizacije odnosa između Srbije i Kosova, ostalo nerešeno.¹⁴ Sa potvrđivanjem stručnog zvanja koje proizilazi iz iste neodlučnosti u odnosima kosovskih obrazovnih institucija i njihovih srpskih kolega, verifikacija nastavlja da biva značajno političko pitanje povezano sa sveobuhvatnim odnosima između dve zemlje, izazivajući značajne nevolje građanima Kosova.

---

¹¹ Ministarstvo obrazovanja, nauke i tehnologije, 2016 godina. Akcioni plan kosovskog obrazovnog strateškog plana 2017- 2021 godine, str. 2

¹² Evropska Komisija, 14.04.2018 godine. Radni dokument za osoblje Komisije: Izveštaj o Kosovu za 2018 godinu“, str. 62

¹³ Evropska Komisija, 14.04.2018.godine. Radni dokument za osoblje Komisije: Izveštaj o Kosovu za 2018 godinu“, str. 62-63

¹⁴ ibid. str. 48

Zasnivajući se na uspehu – u brojkama i u stvarnom uticaju na tekući proces verifikacije, ali takođe i na priznanju birokratskog procesa koji oduzima puno vremena, ECMI Kosovo priprema novi model za efikasniji, lakši, i jednostavniji proces. Međutim, do danas izgleda da vlada nije izradila grupu specifičnih ciljeva kako bi se ubrzala administrativna efikasnost u vezi verifikacije stepena stručnosti, niti planova za postepeno rešavanje problema. Važnam pitanja obrazovne jednakosti po zakonu, kao i ravnopravnog pristupa tržištu rada, trebaju da budu određena i finansirana na godišnjoj osnovi, što predstavlja jedan od problema koje ECMI Kosovo ispituje tokom procesa verifikacije u njenom trenutnom obliku.

ECMI Kosovo nastavlja da blisko nadgleda razvoj u sektoru visokog obrazovanja. U isto vreme, NVO priznaje da, iako je verifikacija diploma bila uspešna priča za Univerzitet u Severnoj Mitrovici, to ne olakšava činjenicu da ima puno prostora za poboljšanje. Danas na Kosovu, osnovne i srednje škole koje deluju na srpskom jeziku nisu pokrivena postojećim zakonodavstvom o potvrđivanju stepena stručnosti, i kao takve njihove diplome još uvek nisu priznate. U isto vreme tri visoke škole na srpskom jeziku (Visoka ekonomska škola strukovnih studija iz Peći-Leposavić, Visoka tehnička škola strukovnih studija iz Uroševca-Leposavić, Visoka tehnička škola strukovnih studija Zvečan) takođe nisu pokrivena. Kako je evidentno u Izveštaju Komisije o napretku Kosova za 2018 godinu, kosovski obrazovni sistem se suočava sa raznovrsnom grupom sveobuhvatnih izazova, i ECMI Kosovo teži uključivanju ovog veoma važnog pitanja obrazovanja na srpskom jeziku među probleme koji treba da budu razmotreni i uključeni u dalje aktivnosti, sve dok izvodljivo rešenje ne bude pronađeno.

EUROPEAN CENTRE
FOR MINORITY
ISSUES KOSOVO

ECMI Kosovo
Ul. Zahir Pajaziti, Nr. 20, Stan 5
10000 Prishtinë/Priština, Kosovo
Tel. +381 (0) 38 224 473

Ul. Kralja Petra 183a
38220 Mitrovica/ë North, Kosovo

Email: info@ecmikosovo.org
Web: www.ecmikosovo.org